

Oversigt

I. Kritikken af den pastorale magt

1. Anvendelsen af medlidenheden
2. Håndteringen af ressentimentet

II. 'Gud er død!'

- 1) Faderen og det tåbelige menneske
- 2) Sønnen og antikrist
 - a) Forløserens psykologi
 - i. *Idioten* – karakteriseret ved at ophæve alle grænser.
 - ii. *Barnet* – karakteriseret ved at leve i gudsriget
 - iii. *Symbolisten* – karakteriseret ved at gøre alt til lignelse
 - iv. *Praktikeren* – karakteriseret ved at handle evangelisk.

Citater

- 1) Det er nødvendigt at nævne, *hvem* vi føler som vores modsætning – teologerne og alle, som har teologiblod i kroppen – hele vores filosofi ... Man må have set skæbnen på nært hold; endnu bedre, man må have oplevet den i sig, man må næsten have gået til grunde ved den, for her ikke længere at se en spøg. (Nietzsche, *Antikrist*, §8)
- 2) Så langt, som teologiindflydelsen rækker, er *værdidommen* vendt på hovedet, er begreberne 'sand' og 'falsk' nødvendigvis byttet om: det, som er mest skadeligt for livet, kaldes her 'sandt', det, som hæver, forøger, bekræfter, retfærdiggør det

og får det til at triumfere, kaldes 'falsk' ... (Nietzsche, *Antikrist*, §9)

3) Man knytter den gode samvittighed til den falske seen – man fordrer, at ingen anden optik mere må have værdi, efter man har helliggjort sin egen med navne som 'Gud', 'frelse' og 'evighed'. (Nietzsche, *Antikrist*)

4) Medlidenheden står i modsætning til de toniske affekter, der højner livsfølelsens energi: den virker depressiv. Man mister kraft, når man er medlidende. Gennem medlidenheden forøges og mangfoldiggøres det tab af kraft, der i sig selv allerede bringer livet lidelse. Lidelsen selv bliver smitsom gennem medlidenheden; under visse omstændigheder kan den resultere i et samlet tab af liv og livsenergi, der står i et absurd forhold til årsagens mængde. (Nietzsche, *Antikrist*, §7)

5) Jeg har i min 'Moralens genealogi' for første gang psykologisk fremført begrebsmodsætningen mellem en fornem moral og en ressentiments-moral – den sidstnævnte opstået ud af et nej til den førstnævnte: men det er helt og aldeles den jødisk-kristne moral. (Nietzsche, *Antikrist*)

6) Præstens rige er *herredømmet over lidende* [...] Med sig bringer han utvivlsomt salver og balsam; men for at være læge må han først såre; når han derpå dulmer smerten, som såret fremkalder, *forgifter han samtidig såret* – det er nemlig noget han forstår sig på, denne troldmand og rovdyr-tæmmer, i hvis omkreds alt sundt nødvendigvis bliver sygt og alt sygt nødvendigvis tamt. Han forsvarer i virkeligheden sin flok godt nok, denne sælsomme hyrde – han forsvarer den også mod

den selv [...] mod den til enhver tid begyndende selvopløsning inden for flokken, hvor dette det farligste sprængstof, *ressentiment*, uafslægt hober sig mere og mere op. At detonere dette sprængstof på en sådan måde, at det hverken sprænger flokken eller hyrden sønder og sammen, dét er hans egentlige kunststykke [...] Skulle man bringe værdien af præsteeksistensen på den kortest mulige formel, så kunne man sige ligeud: præsten er den, der *ændrer ressentimentets retning*. (GdM, Dritter Abhandlung, § 15)

7) Det skøre menneske. – Har I ikke hørt om det skøre menneske, der ved højlys dag tændte en lygte, løb hen på torvet og uophørligt skreg: 'Jeg søger Gud! Jeg søger Gud!' – Da der just stod mange af dem samlet, der ikke troede på Gud, vakte han stor latter. Er han da blevet væk? spurgte den ene. Er han faret vild som et barn? spurgte den anden. Eller holder han sig skjult? Er han bange for os? Er han stået til søs? Udvandret? – således skreg de op og lo sammen. Det skøre menneske sprang ind mellem dem og gennemborede dem med sit blik. 'Hvor er Gud henne?' råbte han. 'Jeg skal sige jer det! *Vi har slået ham ihjel* – I og jeg! Vi er alle hans mordere! Men hvordan har vi gjort det? Hvordan var vi i stand til at drikke havet op? Hvem gav os svampen til at viske hele horisonten væk? Hvad var det, vi gjorde, da vi løste denne jord fra dens sol? Hvor bevæger vi os hen? Væk fra alle sole? Falder vi ikke ustandseligt? Bagoover, til siden, forover, til alle sider? Er der stadig et oppe og et nede? Strejfer vi ikke omkring som gennem et uendeligt intet? Ånder det tomme rum ikke på os? Er det ikke blevet koldere. Kommer der ikke ustandseligt nat og endnu mere nat til? Er vi ikke nødt til at tænde lygter om formiddagen? Hører vi endnu intet af støjen fra de

kirkegårdsgravere, der begraver Gud? Lugter vi endnu intet af den guddommelige forrådnelse [*Verwesung*]? Også guder går i forrådnelse! Gud er død! [*Gott ist todt!*] Gud forbliver død! Og vi har slået ham ihjel! Det helligste og mægtigste, som verden ejede, det er forblødt ved vore knive – hvem tørrer dette blod af os? Med hvilket vand skulle vi kunne rense os? Hvilke forsoningsfester, hvilke hellige lege må vi opfinde? Er storheden i denne gerning ikke for stor til os? Er vi ikke nødt til selv at blive guder for dog at synes den værdig? Aldrig var en gerning større – og hvem, der end fødes efter os, har ved denne gerning hjemme i en vigtigere [*höhere*] historie end al hidtidig historie!' – Her tav det skøre menneske og så igen på sine tilhørere: også de tav og så forundret på ham. Til sidst kastede han sin lygte på jorden, så den gik itu og slukkedes. 'Jeg kommer for tidligt,' sagde han så, 'det er endnu ikke tid for mig. Denne vældige begivenhed [*ungeheure Ereigniss*] er stadig undervejs og vandrer – den er endnu ikke kommet menneskene for øre. Lyn og torden behøver tid, gerninger behøver tid, også efter de er gjort, til at blive set og hørt. Denne gerning er for menneskene stadigvæk fjernere end de fjerneste stjerner – *og dog har de selv forøvet den!*' – Man fortæller også [*noch*], at det skøre menneske samme dag skal være trængt ind i forskellige kirker og dér have istemt sit *requiem aeternam deo*. Da han blev ført ud og afkrævet en forklaring, skal han blot have svaret således: 'Hvad er nu disse kirker andet end Guds gravhvelvinger og gravmæler?' – (Nietzsche, *Den muntre videnskab*, § 125, oversat af Niels Henningsen, Det lille forlag, p. 125-126)

8) Ungeheuer ist viel. Doch nichts Ungeheuerer, als der Mensch.

[Uhyrligt er meget. Dog intet
Er så uhyrligt, som mennesket].
(Sofokles, *Antigone*)

9) Gud er død: men sådan som menneskearten er, vil der måske endnu i årtusinder gives huler, i hvilke man fremviser hans skygge. – Og os – vi må også endnu besejre hans skygge! (Nietzsche, *Den muntre videnskab*, tredje bog, §108)

10) Som den, der har været, er Gud blevet 'virkeligere', end han var som den Gud, man mente at kunne bevise, eller som man ud af frelsens nød troede på. [...] Mens den trivielle ateisme – såsom astronautens, der beretter at han vidt og bredt intet har set til Gud – samler sig i den sætning, som allerede salmisten lader ateisten udtale: *Der gives ingen Gud* [jf. Salmernes bog 53:2], så afværger Nietzsche netop dette udsagn. Hans 'døde Gud' er den Gud, der gennem døden er blevet endegyldig [...]. Som uigenkaldeligt er det erindrede blevet uforanderligt. Så paradoksalt det kan tage sig ud: erindringens Gud, nihilismens Gud, de vildfarende søgebevægelers Gud er for det subjekt, der vil sig selv som utrøsteligt, mægtigere end for den, der tillidsfuldt tror på Gud som en dommer, der allerede forinden skal have bestemt, at dem, der tilhører ham, skal frikendes. (Hans Blumenberg, *Mathhæuspassion*, p. 301, 302)

11) "Himmeriget" er en hjertets tilstand – ikke noget, som kommer "over jorden" eller "efter døden". Hele begrebet om den naturlige død *mangler* i evangeliet: døden er ingen bro, ingen overgang, den mangler, fordi døden tilhører en helt

anden og blot tilsyneladende, en blot som tegn nyttig verden. (Nietzsche, *Antikrist*, § 34)

12) *Følgen* af en sådan tilstand projicerer sig i en ny *praksis*, den egentligt evangeliske praksis. [...] den kristne handler, han skiller sig ud gennem en *anderledes* handlen. (Nietzsche, *Antikrist*, § 33)

13) Ikke "bod", ikke "bøn om tilgivelse" er veje til "Gud": alene den evangeliske praksis fører til Gud, den *er* netop Gud. [...] Det dybe instinkt for, hvordan man må *leve*, for at føle sig "i himlen", for at føle sig "evig" [...]: det alene er "forløsningens" psykologiske realitet. [...] Denne "glade budbringer" døde, som han levede, som han *lærte* – *ikke* for at "frelse mennesket", men for at vise, hvordan man skal leve. Praktikken er det, som han efterlod menneskeheden. (Nietzsche, *Antikrist*, § 33 og 35)

14) Endnu i dag er et sådant liv muligt, for visse mennesker endda nødvendigt: den ægte, den oprindelige kristendom vil til alle tider være mulig... (Nietzsche, *Antikrist*, § 39)